

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Vybrané aspekty každodenního života na Teplicku za
normalizace a dnes**

Radka Vavroušková

© 2016 ČZU v Praze

Vybrané aspekty každodenního života na Teplicku za normalizace a dnes

Souhrn

Změna politického a ekonomického systému započatá Sametovou revolucí v roce 1989 s sebou přinesla i změnu společenskou, spočívající ve změně životního stylu, životních postojů, hodnot a jednání jednotlivců. Základním tématem této diplomové práce je změna každodenního života v závislosti na změně společenského systému ve vybrané oblasti, konkrétně na Teplicku v severozápadních Čechách. Práce komparuje vybrané aspekty každodenního života ve dvou obdobích oddělených právě Sametovou revolucí – obdobím normalizace a obdobím porevolučním, volně přecházejícím v současnost. Stěžejní metodou výzkumu je orální historie, která pracuje se vzpomínkami pamětníků konkrétních událostí a historických epoch a nabízí tak pohled do života „obyčejných lidí.“ První část práce je věnována teoretickým konceptům paměti, jejího výzkumu a každodennosti, které jsou využity při interpretaci výzkumné části práce. Samotný výzkum pak tvoří komparace paměti a postojů dvou skupin narátorů – vyrůstajících za normalizace a vyrůstajících v porevolučním období.

Klíčová slova: každodenní život, dějiny každodennosti, orální historie, vzpomínání, normalizace

Úvod

Sametová revoluce v roce 1989 přinesla změnu politického i hospodářského systému. Zcela nepochybně by však změny, které přinesla, měly být nahlíženy zejména jako změny společenské. Proměnila totiž strukturu společnosti, způsob života, uvažování lidí, celospolečenský diskurs.

Cíl práce a metodologie

Cílem diplomové práce *Vybrané aspekty každodenního života na Teplicku za normalizace a dnes* je zjistit, zda a do jaké míry tato nezpochybnitelná společenská změna nastalá v souvislosti se Sametovou revolucí zasáhla životy obyvatel v obci Teplice v Ústeckém kraji, a jak determinovala vybrané aspekty jejich každodenního života.

Pro zodpovězení výzkumné otázky byl zvolen kvalitativní výzkum provedený metodou orální historie, jež je založená na výpovědích pamětníků, coby metoda odhalující zkušenosti a zážitky „obyčejných lidí“.

Miroslav Vaněk definuje orální historii jako „řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky dané události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, či osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.“¹

O orální historii je blíže pojednáno v části zabývajícími se teoretickými východisky diplomové práce. Jak je v práci vysvětleno, vymezení orální historie coby metody výzkumu není zcela jednoznačné a lze ji chápat rovněž jako samostatný vědní obor. Proto ji autorka popisuje v teoretické části práce coby možný přístup k poznávání minulosti, ze kterého vychází.

Orální historie užívá ke zjišťování informací techniku rozhovorů. Pro provádění rozhovorů pro účely této diplomové práce byly stanoveny určité okruhy, kterým se rozhovory věnovaly. Výběr konkrétních témat zmíněných v rámci jednotlivých okruhů byl však záměrně ponechán na narátorech. Ti tak měli možnost při svém narativním vyprávění volit témata, která sami

---

¹ VANĚK, M., MÜCKE P., PELIKÁNOVÁ H., *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*, s. 11.

považují za důležitá. Samotný výběr témat tak již nese určitý význam a nebylo by možné jej učinit osobou autorky.

Pro účely komparace každodenního života na Teplicku za normalizace a dnes byly osloveny dvě skupiny narátorů. První z nich tvořili lidé, kteří mají vzpomínky na normalizační období v letech 1969 – 1989. Druhou skupinu narátorů tvoří lidé narození v období několika let kolem Sametové revoluce v roce 1989, tedy lidé, kteří mají vzpomínky pouze z porevolučního období.

Zhodnocení výsledků

Provedený výzkum odhalil, že každodenní život obou skupin narátorů je zásadně odlišný, a to zejména v důsledku změny celkového diskurzu doby. Životní postoje mladší skupiny narátorů, které ovlivňují charakter jejich každodenního jednání, je zcela nekompatibilní s životním modelem, který pěstuje generace narátorů vyrůstajících za normalizace. V důsledku toho dochází k určitému generačnímu nepochopení, případně k jisté „rozpolcenosti“ porevolučních narátorů, kteří tápou, ke kterému modelu se přiklonit.

V průběhu výzkumu se ukázalo být zajímavým tématem kulturní vyžití ve městě Teplice, které prošlo v posledních desetiletích výraznými změnami. Současné Teplice v porovnání s těmi socialistickými v tomto ohledu značně zaostávají. Vyplývá to nejen z čistého souhrnu možností, které měli tehdejší obyvatelé, a které Teplice nabízejí dnes, ale i ze samotných výpovědí narátorů, kteří nejsou spokojeni s aktuální nabídkou kulturních akcí a zařízení ve městě.

Téma kultury v Teplicích by bylo vhodné k dalšímu bádání, které by blíže objasnilo příčiny rozdílu v nabídce kulturních aktivit v době socialismu a nyní a snad by i pomohlo při dalším kulturním rozvoji oblasti.

Výběr použitých zdrojů

Literární zdroje

- HORSKÝ, J. *Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním: úvahy o povaze, postupech a mezích historické vědy*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2009. 339 s. Historické myšlení; sv. 46. ISBN 978-80-257-0124-9.
- IGGERS, G. *Dějepisectví ve 20. století: od vědecké objektivitě k postmoderní výzvě*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 177 s. Knižnice Dějin a současnosti; sv. 16. ISBN 80-7106-504-8.
- KILIÁN, J. a kol. *Teplice*. Vydání první. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. 541 s. Dějiny českých, moravských a slezských měst. ISBN 978-80-7422-339-6.
- KOCOURKOVÁ, Květoslava a VILÍM, Karel. *Teplice*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2009. 77 s., [72] s. obr. příl. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-966-6.
- NOHEJL, M. *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 117 s. Studie; sv. 33. ISBN 80-86429-02-4.
- OTÁHAL, M. *Normalizace 1969-1989: příspěvek ke stavu bádání*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002. 105 s. Sešity ÚSD; sv. 36. ISBN 80-7285-011-3.
- RATAJ, J., HOUDA, P. *Československo v proměnách komunistického režimu*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2010. 455 s. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-1696-7.
- SEDLÁK, P., Každodennost jako předmět a koncept dějepisného poznání, *Soudobé dějiny*, č. 1 – 2, 2013, s. 120 – 157
- ŠUBRT, J., PFEIFEROVÁ, Š., Nástin teoreticko-sociologického přístupu k otázce historického vědomí In ŠUBRT, J., ed. *Historické vědomí jako předmět badatelského zájmu: teorie a výzkum*. Vyd. 1. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, 2010. 136 s. Historická sociologie. ISBN 978-80-86879-25-3.
- VANĚK, M., MÜCKE, P., PELIKÁNOVÁ, H. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7285-089-1.

- VANĚK, M., MÜCKE, P. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií UK v Praze, 2011. 293 s. ISBN 978-80-87398-22-7.
- WEGS, J. R., LADRECH, R. *Evropa po roce 1945*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002. 371 s. Dějiny Evropy. ISBN 80-7021-507-0.

Elektronické zdroje

- Databáze demografických údajů za obce ČR, *Český statistický úřad*, [online], [cit. 2016-01-07], dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>
- Domácnosti v Ústeckém kraji, *Český statistický úřad*, [online], [cit. 2016-03-03], dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/domacnosti_v_usteckem_kraji
- HOLÝ, J., Dějiny Svazu klubů mládeže, *Svaz klubů mládeže*, [online], [cit. 2016-03-02], dostupné z: <http://www.svaz-klubu-mladeze.cz/historie-skm/>
- Podíl nezaměstnaných osob, pracovní místa v evidenci úřadu práce, *Český statistický úřad*, [online], [cit. 2016-03-02], dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky#katalog=30853>
- ŠONKA, M., „Šváca, Stalon a Vandam byli nejlepší.“ *Mechanismy fungování černého videotrhu v Československu v letech 1983 – 1992*, diplomová práce, 2013, [online], [cit. 2016-03-02], dostupné z: https://is.muni.cz/th/262441/ff_m/Sonka_Matej_Magisterska_prace.txt